

Zasady odpowiedzialności cywilnej – cz. 1

dr hab. Marcin Krajewski
Instytut Prawa Cywilnego
Katedra Prawa Cywilnego

Znaczenia terminu „odpowiedzialność”

1. Znaczenie podstawowe (szersze) – ujemne następstwa zdarzenia dla określonego podmiotu
2. Znaczenie węższe – dopuszczalność zastosowania przymusu państwowego w celu wyegzekwowania długu (zobowiązania)

Odpowiedzialność w węższym znaczeniu

- Pojęcie zobowiązania art. 353 k.c.

Zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić.

- Dwa elementy zobowiązania
  1. Dług – powinność spełnienia świadczenia
  2. Odpowiedzialność – możliwość zastosowania przymusu w celu wyegzekwowania świadczenia

Odpowiedzialność w węższym znaczeniu

Przypadki długu bez odpowiedzialności – zobowiązania niezupełne (naturalne)

a) zobowiązania z gry lub zakładu

Art. 413. § 1. Kto spełnia świadczenie z gry lub zakładu, nie może żądać zwrotu, chyba że gra lub zakład były zakazane albo nierzetelne.

§ 2. Roszczeń z gry lub zakładu można dochodzić tylko wtedy, gdy gra lub zakład były prowadzone na podstawie zezwolenia właściwego organu państwowego.

- organizowane na podstawie zezwolenia
- zakazane lub nierzetelne
- pozostałe

Odpowiedzialność w węższym znaczeniu

Przypadki długu bez odpowiedzialności – zobowiązania niezupełne (naturalne)

b) zobowiązania przedawnione

Art. 117. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu.

§ 2. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

Odpowiedzialność w węższym znaczeniu

Przypadki odpowiedzialności bez długu ?

Odpowiedzialność odnosi się do majątku

Rodzaje odpowiedzialności w węższym znaczeniu:

1. Odpowiedzialność osobista
2. Ograniczona odpowiedzialność osobista
  - *pro viribus patrimonii* – do określonej kwoty najwyższej
  - *cum viribus patrimonii* – z określonej masy majątkowej
3. Odpowiedzialność rzeczowa

Odpowiedzialność w szerszym znaczeniu

Ujemne następstwa prawne w związku ze ziszczeniem się jakiegoś zdarzenia

Odszkodowawczy charakter odpowiedzialności

Funkcje odpowiedzialności odszkodowawczej:

1. Funkcja kompensacyjna
2. Funkcja represyjna
3. Funkcja prewencyjno-wychowawcza

Odpowiedzialność w szerszym znaczeniu

Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej:

- 1. Zdarzenie, z którym ustawa łączy odpowiedzialność**
- 2. Szkoda**
- 3. Związek przyczynowy**

Zdarzenie, z jakim ustawa łączy odpowiedzialność

Zasady odpowiedzialności:

1. **Zasada winy** – wina jako konieczna przesłanka
2. **Zasada ryzyka** – obojętna wina; okoliczności egzoneracyjne
3. **Zasada słuszności** – decydują względy celowościowe pomimo braku odpowiedzialności na poprzednich zasadach
4. Odpowiedzialność absolutna ?
5. Zasada gwarancyjno-repartycyjna ?

Znaczenie poszczególnych zasad

Zdarzenie, z jakim ustawa łączy odpowiedzialność

Reżimy (rodzaje) odpowiedzialności:

1. **Odpowiedzialność kontraktowa** – naruszenie zobowiązania zdarzeniem, z jakim ustawa łączy odpowiedzialność
2. **Odpowiedzialność deliktowa** – niekonieczne naruszenie zobowiązania
3. Odpowiedzialność za produkt niebezpieczny ?
4. Odpowiedzialność gwarancyjno-repartycyjna ?

Związek przyczynowy

Związek typu *conditio sine qua non* – kategoria obiektywna

Teoria związku adekwatnego – art. 361 § 1 k.c.

Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Związek przyczynowy

Co oznacza „normalność” następstw:

- a) skutek nie musi być następstwem koniecznym
- b) w zwykłych warunkach przyczyna zwiększa prawdopodobieństwo szkody

Związek przyczynowy bezpośredni

Dwa etapy ustalenia istnienia związku przyczynowego

- Czy szkoda zaistniałaby bez zdarzenia?
- Czy szkoda jest następstwem normalnym?

Szkoda

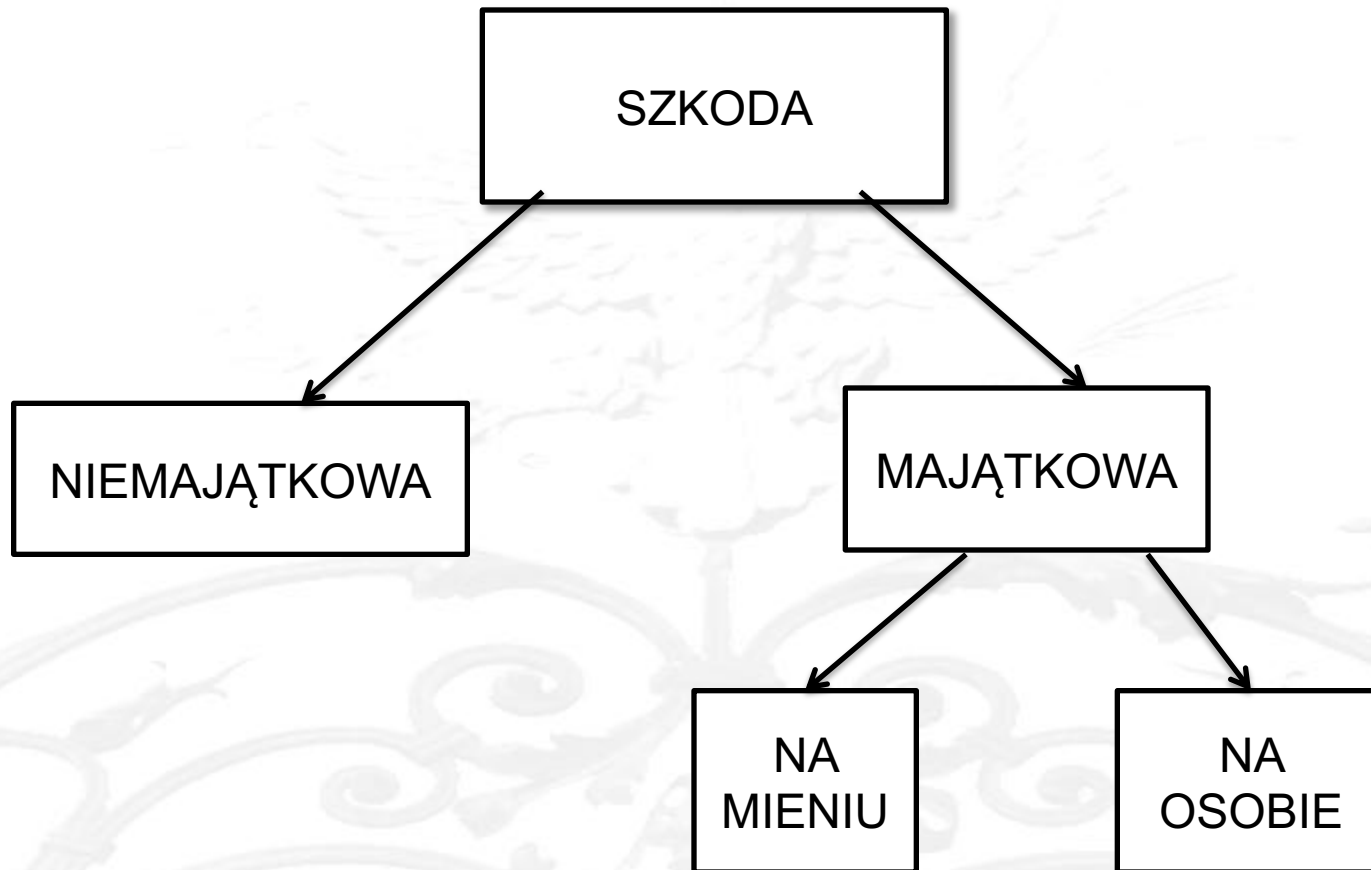

Definicja: wszelki uszczerbek w prawach lub interesach prawnie chronionych, jakiego poszkodowany doznał wbrew swojej woli

Elementy definicji:

- a) uszczerbek
- b) prawa lub interesy prawnie chronione,
- c) doznany wbrew woli – wyłączamy nakłady i wydatki

Szkoda

Szkoda

Postacie szkody majątkowej

- a) strata (*damnum emergens*)
- b) utracone korzyści (*lucrum cessans*)

Art. 361 § 2. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Ubezpieczenia – teoria lokalizacji szkody

Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

